

KÖZVETLEN ADÓZÁS: SZEMÉLYI ÉS TÁRSASÁGI ADÓZÁS

A közvetlen adózás területét az európai jogszabályok nem szabályozzák közvetlenül. Mindazonáltal jó néhány irányelv és az Európai Unió Bíróságának (EUB) ítélkezési gyakorlata meghatározzák a társasági és a személyi adózás harmonizált normáit. Ezen túlmenően intézkedések történtek az EU-n belüli adókijátszás és kettős adóztatás megelőzése érdekében.

JOGALAP

Az EU-Szerződésben nincs kifejezett rendelkezés a közvetlen adókra vonatkozó jogalkotási hatáskört illetően. A társasági adózásra vonatkozó jogszabályok általában az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 115. cikkén alapulnak, amely engedélyezi irányelvek elfogadását a tagállamok olyan törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek közelítése céljából, amelyek közvetlenül érintik a belső piacot; továbbá egyhangú döntéshozatalt ír elő, konzultációs eljárással.

Az EUMSZ 65. cikke (a tőke szabad áramlása) lehetővé teszi, hogy a tagállamok a lakóhely vagy a tőkebefektetés helye alapján különbséget tegyenek az adózók között. Azonban 1995-ben a Bíróság úgy ítélkezett (C-279/93. számú ügy), hogy az EUMSZ 45. cikke közvetlenül alkalmazandó az adózás és a társadalombiztosítás területén; e cikk értelmében a munkavállalók szabad mozgása „magában foglalja az állampolgárság alapján történő minden megkülönböztetés megszüntetését a tagállamok munkavállalói között a foglalkoztatás, a javadalmazás, valamint az egyéb munka- és foglalkoztatási feltételek tekintetében”. Az EUMSZ 110–113. cikke előírja a tagállamok számára, hogy tárgyalásokat folytassanak az Unión belül a kettős adóztatás eltörlése érdekében. Az 55. cikk tiltja a megkülönböztetést a társaságok tőkéjében való részesedést illetően. A közvetlen adóztatás területén a legtöbb rendelkezés az uniós jogon kívül esik. A határokon átnyúló jövedelemmozgások adóztatását kétoldalú adómegállapodások kiterjedt hálózata szabályozza, amelynek a tagállamok és harmadik országok egyaránt részes felei.

CÉLKITŰZÉSEK

A két konkrét célkitűzés az adókijátszás megakadályozása és a kettős adóztatás eltörlése. Általánosabban: a vállalati adózás bizonyos mértékű harmonizálása indokolt lehet a verseny torzulásának megakadályozása (különösen a befektetési döntések vonatkozásában), továbbá az adóverseny elkerülése és a kreatív számvitel lehetőségeinek korlátozása érdekében.

EREDMÉNYEK

A. Társasági adózás

A társasági adózás harmonizálására vonatkozó javaslatokról évtizedek óta folyik a vita (1962: Neumark-jelentés, 1970: Van-den-Tempel-jelentés, 1975: az adókulcsok 45% és 55% közötti kiigazításáról szóló irányelvtervezet). 1980-ban a Bizottság közleményében elismerte, hogy a harmonizálásra irányuló kísérlet valószínűleg kilátástalan (COM(80) 0139), és az egységes piac kiteljesítéséhez szükséges intézkedésekre összpontosított. Az 1990. évi, „A társasági adózásra vonatkozó iránymutatások” című dokumentumban (SEC(90) 0601) három javaslatot elfogadtak (az egyesülésekről szóló 90/434/EGK, jelenleg 2009/133/EK irányelv, a vállalatok egyesüléséből származó tőkenyereség kezeléséről, az anya- és leányvállalatokról szóló 90/435/EGK, jelenleg 2011/96/EU irányelv, valamint a választottbírói eljárásról szóló 90/436/EGK egyezmény). A különböző tagállambeli társult vállalkozások közötti kamat- és jogdíjfizetések közös adózási rendszeréről szóló, 1991-es irányelvre irányuló javaslat sorsa jól példázza a tagállamokkal folytatott tárgyalások gyakran elhúzódó jellegét. Az Európai Parlament kedvező véleményének dacára a Bizottság visszavonta a javaslatot, mivel a Tanácsban nem sikerült egyetértésre jutni. 1998-ban a Monti-csomag részeként új tervezetet nyújtottak be, amelyet 2003/49/EK irányelvként fogadtak el.

A független szakértőkből álló Ruding-bizottságot 1991-ben hozták létre. A bizottság jelentése cselekvési programot ajánl a kettős adóztatás megszüntetésére, a társasági adókulcsok harmonizálására, valamint az egyes tagállamok által a beruházások támogatása céljából alkalmazott adókedvezmények teljes körű átláthatóságának biztosítására. A Bizottság számos, később visszavont javaslatot nyújtott be.

A Bizottság 1996-ban új megközelítést vezetett be az adózást illetően. A társasági adó területén a fő eredmény a vállalkozások adózáására vonatkozóan egy 1998. januári tanácsi állásfoglalásként elfogadott magatartási kódex volt. A Tanács emellett magatartási kódexszel foglalkozó csoportot is létrehozott („Primarolo-csoport”) a vállalkozások tisztességtelen adóztatásáról tett bejelentések kivizsgálására. 2001-ben a Bizottság az Európai Közösségen belüli társasági adózásra vonatkozó elemző tanulmányt készített (SEC(2001) 1681). A Bizottság kiegészítő közleményében megállapította (COM(2001) 0582), hogy a vállalatok előtt tornyosuló legtöbb probléma abból fakad, hogy a belső piacon különböző nemzeti társaságiadó-rendszerekhez kell igazodniuk. A Bizottság különféle megközelítéseket javasolt annak érdekében, hogy a vállalatok számára az EU-ra kiterjedő tevékenységeik tekintetében konszolidált adóalap állhasson rendelkezésre, nevezetesen a székhely szerinti államban való adózást, az opcionális közös konszolidált adóalapot, az európai társasági adót, valamint a kötelező, teljes mértékben harmonizált adóalapot. 2004-ben létrehoztak egy munkacsoportot, melynek eredményeit a Bizottság [COM\(2011\) 0121](#) javaslata foglalta magában. A javasolt „közös konszolidált társasági adóalap” többek között azt jelentené, hogy a vállalatok adó-visszatérítési igények benyújtása tekintetében az egyablakos ügyintézés előnyeit élvezhetnék. Lehetőségük lenne az EU-ban realizált valamennyi nyereség és veszteség konszolidálására is. A tagállamok pedig rendelkeznének saját társasági adójuk meghatározásának hatáskörével. Az

Európai Parlament erre vonatkozó jogalkotási állásfoglalását 2012 áprilisában elfogadták. Annak érdekében, hogy a Tanácsban folytatott tárgyalásokat újraindítsák, a Bizottság 2015 júniusában stratégiát terjesztett elő a javaslat 2016-ban való átszövegezésére. A Bizottság kétlépcsős eljárás mellett döntött, különválasztva a közös alapot és a konszolidációval kapcsolatos elemeket, két egymáshoz kapcsolódó, [a közös társaságiadó-alapról](#), illetve [a közös összevont társaságiadó-alapról](#) szóló jogalkotási javaslattal. A jövőbeli javaslatnak kötelező közös konszolidált társaságiadó-alapot kell tartalmaznia, amit azonban fokozatosan kell bevezetni. Ez az OECD tevékenységéhez is hozzáigazított javaslat az adókikerülés ellen is hatásos lehet, mivel megszünteti a nemzeti rendszerek közötti játékeret és ezáltal a jelenlegi adóelkerülés elleni szabályozást is mérsékelni tudja. 2018 márciusában a Bizottság a digitális szolgáltatásokat kínáló vállalatok tisztességes adózásának biztosítására irányuló [két tanácsi irányelvet](#) terjesztett elő.

B. A méltányos adóztatás, az adózás átláthatósága, az adóelkerülés elleni küzdelem és a káros adóverseny

A 2008-as pénzügyi válság idején fokozott figyelmet kapott az adóelkerülés elleni küzdelem és a vállalkozások méltányos adóztatása. Ezt egyebek mellett az átláthatóság növelésével kell elérni (lásd az átláthatóság javítását célzó, 2015. márciusi intézkedéscsomagot), többek között az adómegállapításokra vonatkozó, tagállamok közötti automatikus információcserére vonatkozó tanácsi irányelv ((EU) 2015/2376 irányelv) és az adócsalás és az adókijátszás elleni küzdelmet célzó, az adóátláthatóságról szóló közlemény ([COM\(2015\) 0136](#)) révén. 2015-ben a Bizottság az Európai Unión belüli méltányos és hatékony társaságiadó-rendszerre vonatkozó cselekvési tervet fogadott el, amely az Unión belüli vállalkozások esetében az adóztatási keret reformjáról rendelkezett ([COM\(2015\) 0302](#)) az adózással való visszaélések elleni küzdelem, a tartós bevételek, illetve a belső piacon belüli jobb üzleti környezet támogatása érdekében. 2016 januárjában a Bizottság adókikerülés elleni intézkedéscsomagot fogadott el, amely többek között egy, a belső piac működését közvetlenül érintő adókikerülési gyakorlatok elleni tanácsi irányelvjavaslatot tartalmaz (amelyet 2016 júliusában fogadtak el). 2016 áprilisában a Bizottság javasolta a 2013/34/EU irányelvnek a társaságiadó-információk egyes vállalkozások és fióktelepek általi közzététele tekintetében történő módosítását. A javasolt irányelv előírja a multinacionális vállalkozások számára, hogy hozzák nyilvánosságra az adóhatóságoknak benyújtott információ egy részét. 2017 júniusában a Bizottság egy [parlamenti állásfoglalásban](#) (TAXE 2) szereplő, jogalkotási javaslatra irányuló kérelem nyomán új átláthatósági szabályokat javasolt a potenciálisan ártalmas adózási rendszereket kialakító vagy értékesítő köztes szereplők (tanácsadó cégek, bankok, jogászok, adótanácsadók stb.) vonatkozásában. A javaslatot 2018 májusában fogadták el a Tanácsban. 2017 decemberében a Tanács közzétette az adózási szempontból nem együttműködő országok és területek legelső uniós jegyzékét. A jegyzéket rendszeresen frissítik.

A tagállamok adórendszereinek meg kell felelnie az állami támogatásra vonatkozó uniós szabályoknak. A Bizottság által bizonyos vállalkozásokra vonatkozó feltételes adómegállapításokkal összefüggésben jelenleg folytatott vizsgálatok keretében az Európai Parlament létrehozta a feltételes adómegállapításokkal és jellegükben vagy

hatásukban hasonló egyéb intézkedésekkel foglalkozó ideiglenes különbizottságot ([TAXE bizottság](#)), majd ezt követően a [TAXE 2 bizottságot](#). A TAXE 2 bizottság mandátuma 2016 augusztusában lejárt.

C. A kkv-k adóztatása

2001 óta a Bizottság nyomon követi a „székhely szerinti tagállamban való adózás” projektjét, amely előírja, hogy a kkv-k nyereségüket (a más tagállamokból származót is) a székhely szerinti tagállamban érvényes nemzeti adózási szabályok szerint határozzák meg. A határokon átnyúló kockázati tőke előtti adóakadályok megszüntetésére szakértői csoportot hoztak létre, amely 2010-ben nyújtotta be jelentését.

D. Személyi adózás

1. Jövedelemadó

Mindig is kényes kérdésnek bizonyult azon személyek, illetve nyugdíjasok adóztatása, akik egy adott tagállamban dolgoznak, illetve onnan folyósítják nyugdíjukat, de egy másik tagállamban élnek vagy vannak eltartottjaik. A kétoldalú megállapodásokkal általában elkerülhető a kettős adóztatás, azonban ezzel nem oldódnak meg olyan kérdések, mint a lakóhely szerinti országban rendelkezésre álló adókedvezmény különféle formáinak a foglalkoztatás szerinti tagállamban szerzett jövedelemre való alkalmazása. A letelepedett és a nem letelepedett személyek közötti egyenlő bánásmód biztosítása érdekében a Bizottság javaslatot tett a munkavállalók Közösségen belüli szabad mozgására tekintettel a jövedelemadó-rendelkezések harmonizálásáról szóló irányelvre (COM(79) 0737), amelynek értelmében a lakóhely szerinti tagállamban való adózás lenne érvényben. A Tanács általi elutasítást követően e javaslatot a Bizottság visszavonta, és csupán egy ajánlást adott ki a foglalkoztatás szerinti tagállamban lakóhellyel nem rendelkezők jövedelmének adóztatására alkalmazandó elvekről. Ezenkívül eljárások indultak egyes tagállamok ellen az állampolgársággal nem rendelkező munkavállalókkal szemben alkalmazott megkülönböztetés miatt. A Bíróság azonban 1993-ban megállapította (C-112/91. sz. ügy), hogy egy ország a közvetlen adók beszedése tekintetében nem kezelheti a valamely másik tagállam állampolgárságával rendelkező személyeket kedvezőtlenebbül, mint a saját állampolgárait (lásd a C-279/93. sz. ügyet). Így a közvetlen személyes adózás terén az integráció általában inkább EUB-ítéletek útján, mintsem jogalkotási javaslatok révén alakult ki. 2017 októberében a Tanács elfogadott egy irányelvet ((EU) 2017/1852 irányelv), melynek célja a kettős adóztatással kapcsolatos európai uniós vitarendezési mechanizmusok javítása.

2. A határokon átnyúlóan fizetett banki és egyéb kamatok adóztatása

Az adófizetők alapvetően az adóbevallás során kötelesek az adóköteles kamatok bevallására. A gyakorlatban a tőke szabad mozgása és a banktitok fokozza az adókijátszás lehetőségét. Egyes tagállamok forrásadót vetnek ki a kamatjövedelemre. 1989-ben a Bizottság javaslatot tett a kamatjövedelemre kivetett forrásadó közös rendszerére, amelynek mértékét 15%-ban állapították meg. A javaslat helyett azonban később újat nyújtott be, amelynek célja a kamatfizetések formájában történő megtakarítási jövedelem eredményes megadóztatásának biztosítása volt (20%-os adómérték). Hosszas tárgyalások után kompromisszum született, és a

Tanácsban elfogadták a kamatfizetés formájában szerzett jövedelem adóztatásáról szóló 2003/48/EK irányelvet. Időközben a továbbfejlesztett 2014/107/EU irányelv lépett a helyébe, amely a 2011/16/EU irányelvvel együtt az adóhatóságok közötti átfogó információcseréről rendelkezik.

AZ EURÓPAI PARLAMENT SZEREPE

Az EP szerepe az adóügyi javaslatokat illetően általában konzultációs eljárásra korlátozódik. Állásfoglalásai széleskörűen támogatták valamennyi bizottsági javaslatot a közvetlen társasági és a személyi adózás terén egyaránt, ugyanakkor pedig ezek alkalmazási körének bővítését szorgalmazták.

A Parlament éves adózási jelentéseket készít. Az [elsőt](#) egy [munkaértekezlet](#) támogatásával 2012 februárjában fogadták el. A dokumentum főleg a kettős adóztatás kérdésével foglalkozik. A [2015. évi jelentés](#) elítéli az agresszív adótervezést és azon közös megközelítést támogatja, amely hatékonyabban küzd az adócsalás és az adókikerülés ellen, és jobb keretet biztosít az egységes piac megfelelő működéséhez.

A feltételes adómegállapításokkal és jellegükben vagy hatásukban hasonló egyéb intézkedésekkel foglalkozó ideiglenes különbizottság munkájának nyomon követésére a Parlament két állásfoglalást fogadott el ([TAXE](#) and [TAXE 2](#)).

2016-ban a panamai dokumentumok kiszivárogtatása nyomán a Parlament a pénzmosás, adókikerülés és adókijátszás tekintetében az uniós jog állítólagos megsértésének és az annak alkalmazása során állítólagosan elkövetett hivatali visszasságoknak a kivizsgálásával foglalkozó vizsgálóbizottságot hozott létre (PANA bizottság). 2017 októberében a PANA bizottság elfogadta a [végső vizsgálati jelentést](#). 2017 decemberében a vizsgálóbizottság munkája nyomán a Parlament a Tanácsnak és a Bizottságnak szóló [ajánlást](#) fogadott el.

A Parlament 2018 márciusában némileg kibővített megbízással létrehozta a pénzügyi bűncselekmények, adókijátszási és adókikerülési ügyek különbizottságát (TAX3). A TAX3 bizottság munkája nyomán a Parlament 2019 márciusában egy [jelentést](#) fogadott el.

Dražen Rakić
05/2019

